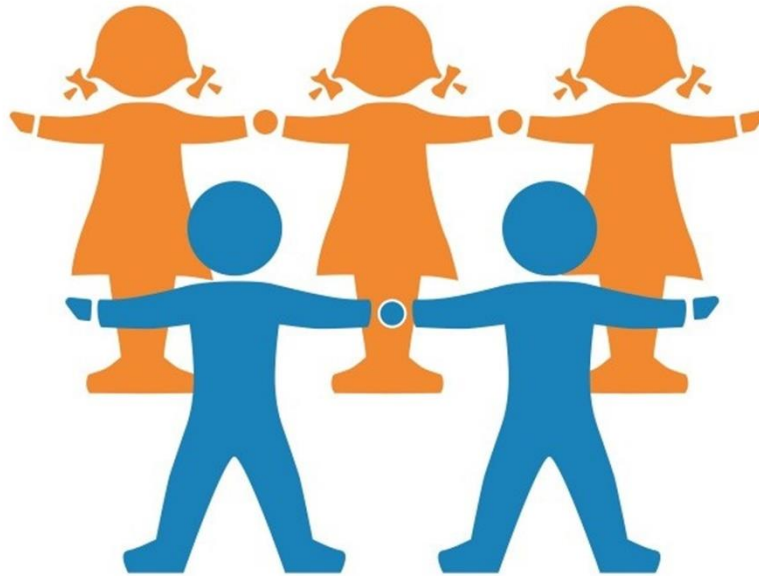

OBS Houtwijk

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

*Stappenplan voor het handelen bij signalen van
huiselijk geweld en kindermishandeling*

Inhoud

Wanneer gebruikt een professional de meldcode?	3
Stappenplan.....	4
Uitwerking vijf afwegingsvragen en beslissingen - stap 4 en 5 van de meldcode voor het Onderwijs ..	6
Bijlage A: Signalenlijst kindermishandeling 4-12 jaar.....	7
Psycho-sociale signalen	7
Medische signalen	8
Kenmerken verzorgers / gezin.....	8
Specifieke signalen bij seksueel misbruik.....	9
Signalen specifiek voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld	10
Signalen specifiek voor syndroom van Münchhausen bij Proxy (MBPS)	10
Bijlage B: Logboek signalen kindermishandeling en/of huiselijk geweld.....	11

Wanneer gebruikt een professional de meldcode?

Een professional doorloopt de stappen van de meldcode als hij of zij vermoedens heeft van huiselijk geweld of kindermishandeling. Het gaat hierbij niet alleen om vermoedens van fysiek geweld, maar ook om vermoedens van psychisch of seksueel geweld en vermoedens van verwaarlozing.

Het bevoegd gezag (bestuur en directie) moet altijd op de hoogte zijn van een melding binnen de meldcode. Een school dient een Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling voorhanden te hebben waarin is vastgelegd wie wat waar wanneer en hoe doet met betrekking tot (vermoedens van) Huiselijk geweld en/of Kindermishandeling.

Stappenplan

Op OBS Houtwijk gebruiken wij een stappenplan (zie bladzijde 5) voor het signaleren van huiselijk geweld en mishandeling. Bij elke stap is er een verantwoordelijke.

Stap 1 houdt in de signalen in kaart brengen. Hiervoor kan de ‘Signalenlijst kindermishandeling 4-12 jaar’ gebruikt worden (bijlage A). Hoofdverantwoordelijke is de leerkracht. Hij/zij signaleert en noteert. Noteren gebeurt in ESIS in het logboek (zie bijlage B).

In stap 2 is er overleg met een collega, vaak zal dit de intern begeleider zijn of de directeur. Ook kan er om advies gevraagd worden bij bijvoorbeeld Veilig Thuis. Dit wordt gedaan door de intern begeleider.

Bij sterke vermoedens van huiselijk geweld en/of mishandeling na observeren (stap 1) en collegiale consultatie (stap 2) wordt er gesproken met de ouder of verzorger van het betreffende gezin (stap 3). Dit gebeurt vaak door de intern begeleider. Eventueel zit hier de directie en/of de leerkracht ook bij.

In stap 5 worden twee beslissingen genomen:

- Is melden noodzakelijk?
- Is hulpverlening of het organiseren van hulp (ook) mogelijk?

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen.

De betrokken persoon in het onderwijs (leerkracht, intern begeleider en/of directeur) vraagt zich op basis van signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van vijf afwegingsvragen (zie bladzijde 6). Vervolgens besluit deze of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van de school behoort.

Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden.

Stap 1

Signalen in kaart brengen

Stap 2

Overleg met een collega en raadpleeg eventueel Veilig Thuis

Stap 3

Gesprek met cliënt

Stap 4

Wegen van huiselijk geweld/kindermishandeling

- Heb ik op basis van stap 1 tot en met 3 een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling?
- Heb ik een vermoeden van acute of structurele onveiligheid?

Stap 5

Neem twee beslissingen

1. Is melden noodzakelijk?

Melden is noodzakelijk als er sprake is van:

- Acute onveiligheid
- Structurele onveiligheid

2. Is hulp verlenen of organiseren (ook) mogelijk?

Hulp verlenen is mogelijk als:

- De professional in staat is om effectieve/passende hulp te bieden of organiseren
- De betrokkenen meewerken aan de geboden of georganiseerde hulp
- De hulp leidt tot duurzame veiligheid

Indien hulp verlenen op basis van een van deze punten niet mogelijk is, is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk.

Uitwerking vijf afwegingsvragen en beslissingen - stap 4 en 5 van de meldcode voor het Onderwijs

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten

B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling

Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd). Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag)/leerplicht in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid:

A: NEE -> ga verder naar afweging 3

B: JA of twijfel -> direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school¹ of een ketenpartner² /ben ik als leerplichtambtenaar in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder

B: JA -> ga verder met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn.

Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren³ van de veiligheid van alle betrokkenen.

---

¹ Hierbij valt te denken aan functionarissen uit de tweede lijnsondersteuning in de school, altijd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag (dus geen leerkrachten, wel een zorg coördinator, een vertrouwenspersoon, een orthopedagoog, een intern begeleider, smw'er).

² Betrokken functionarissen vanuit de gemeente.

³ Aanbeveling: spreek een nazorgtraject af. Leg termijnen en verwachtingen vast.

Bijlage A: Signalenlijst kindermishandeling 4-12 jaar

Signalenlijst kindermishandeling 4-12 jaar

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd *en/of* misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enzovoort). Hoe meer signalen van deze lijst een kind te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen!

De signalen die in deze lijst vermeld worden, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van verzorgers en gezin genoemd.

Psycho-sociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen

- achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele *en/of* cognitieve ontwikkeling
- schijnbare achterstand in verstandelijke ontwikkeling
- regressief gedrag
- niet zindelijk

Relationele problemen ten opzichte van de verzorgers

- totale onderwerping aan de wensen van de verzorgers
- sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de verzorgers
- onverschilligheid ten opzichte van de verzorgers
- kind is bang voor verzorger
- kind vertoont heel ander gedrag als verzorgers in de buurt zijn

Relationele problemen ten opzichte van andere volwassenen

- bevriezing bij lichamelijk contact
- allemansvriend
- lege blik in de ogen en vermijden van oogcontact
- waakzaam, wantrouwend

Relationele problemen ten opzichte van andere kinderen

- speelt niet met andere kinderen
- is niet geliefd bij andere kinderen
- wantrouwend
- terugtrekken in eigen fantasiewereld

Gedragsproblemen

- plotselinge gedragsverandering
- labiel, nerveus gespannen
- depressief
- angstig
- passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos
- agressief
- hyperactief
- destructief
- geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel
- vermoeidheid, lusteloosheid
- niet huilen, niet lachen
- niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn
- schuld/ en schaamtegevoelens
- zelf verwondend gedrag
- eetproblemen
- anorexia / boulimia
- slaapstoornissen
- bedplassen / broekpoepen

Medische signalen

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)

- blauwe plekken
- krab-, bijt- of brandwonden
- botbreuken
- littekens

8

Verzorgingsproblemen (specifiek voor verwaarlozing)

- slechte hygiëne
- onvoldoende kleding
- onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg
- veel ongevallen door onvoldoende toezicht
- herhaalde ziekenhuisopnamen
- recidiverende ziekten door onvoldoende zorg
- traag herstel door onvoldoende zorg

Overige medische signalen

- ondervoeding
- achterblijven in lengtegroei
- psychosomatische klachten (buikpijn, misselijkheid, hoofdpijn, etc.)

Kenmerken verzorgers / gezin

Verzorger-kind relatiestoornis

- verzorger troost kind niet bij huilen
- verzorger klaagt overmatig over het kind
- verzorger heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind
- verzorger toont weinig belangstelling voor het kind

Signalen verzorger

- geweld in eigen verleden
- apathisch en (schijnbaar) onverschillig
- onzeker, nerveus en gespannen
- onderkoeld brengen van eigen emoties
- negatief zelfbeeld
- steeds naar andere artsen/ziekenhuizen gaan ('shopping')
- afspraken niet nakomen
- kind opeens van buitenschoolse opvang afhaken
- aangeven het bijna niet meer aan te kunnen
- verzorger met psychiatrische problemen
- verslaafde verzorger

Gezinskenmerken

- 'multi-problem' gezin
- verzorger die er alleen voorstaat
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- isolement
- vaak verhuizen
- sociaal-economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc.
- veel ziekte in het gezin
- draaglast gezin gaat draagkracht te boven
- geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

Specifieke signalen bij seksueel misbruik

Lichamelijke kenmerken

- verwondingen aan genitaliën
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina *en/of* anus
- problemen bij het plassen
- recidiverende urineweginfecties
- pijn in de bovenbenen
- pijn bij lopen *en/of* zitten
- seksueel overdraagbare ziekten

Relationele problemen

Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van het kind (parentificatie).

Gedragsproblemen

Afwijkend seksueel gedrag

- excessief *en/of* dwangmatig masturberen
- angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
- seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van andere kinderen
- niet leeftijdsadequaat seksueel spel
- niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
- angst voor zwangerschap
- angst om zich uit te kleden
- angst om op de rug te liggen
- negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid of schaamte voor eigen lichaam
- schrikken bij aangeraakt worden
- houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')

- geen plezier in bewegingsspel

Signalen specifiek voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

Gedragsproblemen

- agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader (sommige kinderen, met name jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/zusjes te slaan)
- alcohol- of drugsgebruik
- opstandigheid
- angst
- depressie
- negatief zelfbeeld
- passiviteit en teruggetrokkenheid
- zichzelf beschuldigen
- verlegenheid
- suïcidaliteit

Problemen in sociaal gedrag en competentie

- sociaal isolement: proberen thuissituatie geheim te houden en ondertussen aansluiting te vinden met leeftijdsgenoten (zonder ze mee naar huis te nemen)
- wantrouwen ten aanzien van de omgeving
- gebrek aan sociale vaardigheden

Schoolproblemen

- schooluitval
- moeite met concentreren
- overcompenseren (opvallend extra inzet op school)

10

Signalen specifiek voor syndroom van Münchhausen bij Proxy (MBPS)

- onderzoeksgegevens kloppen niet met het ziektebeeld
- medische gegevens over eerdere behandelingen is moeilijk te verkrijgen
- symptomen verdwijnen wanneer verzorger en kind worden gescheiden
- een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek
- de moeder niet terugschrikt voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en daar zelfs op aan dringt
- voorvallen vinden in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen
- de volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulten, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie
- het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten
- de moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis
- het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden
- vaak van arts wisselen

Het onderscheid met postnatale depressie bij de moeder, wiegendood of kinderen die niet goed groeien veroorzaakt door iets anders dan MBPS, is dat in deze gevallen de moeders vaak dankbaar zijn als ze ontlast worden van de zorg voor hun kind, terwijl MBPS-moeders die zorg niet willen uitbesteden.

Bijlage B: Logboek signalen kindermishandeling en/of huiselijk geweld

Naam:
Groep:
Leerkracht:

DATUM:	SIGNALERING:	WIE:

11

Leg in het logboek de volgende gegevens vast:

- Vermeld altijd datum, situatie, wie de signalering heeft gedaan en de overige aanwezigen.
- Signalen die duidelijk maken welke zorgen u ziet, hoort of ruikt.
- Signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten.
- Contacten over deze signalen.
- Stappen die worden gezet.
- Besluiten die worden genomen.
- Vervolgaantekeningen over het verloop.

Beschrijf uw signalen zo feitelijk mogelijk, ouders hebben inzagerecht in het dossier:

- Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.
- Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde medewerker.